

CARTEA ALBĂ

A MASS-MEDIEI
din Republica Moldova

Chișinău, 2020

CARTEA ALBĂ A MASS-MEDIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Imagini din arhivele redacțiilor

CJI 2020

Centrul pentru Jurnalism Independent

Str. Șciusev 53, Chișinău, MD-2012

Tel. : (022) 234 236, 213 652

Web – www.media-azi.md, www.scoaladejurnalism.md,
www.moldova-azi.md, www.mediacritica.md

CARTEA ALBĂ A MASS-MEDIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

- 1.** Sunt 9 și sunt puternici.
- 2.** Au crezut în jurnalismul de calitate și nu au renunțat niciodată la el.
- 3.** Au crezut în puterea adevărului și l-au promovat pe și prin platformele lor.
- 4.** Nu au făcut compromisuri cu politicul și cu propria conștiință.
- 5.** Au adunat comunități de oameni în jurul lor, oameni care i-au crezut și i-au urmat.
- 6.** S-au transformat, s-au adaptat, dar nu au renunțat la integritate și bunul lor nume.
- 7.** Au fost premiați și laudați, iar asta a adăugat și mai multă responsabilitate pe umerii lor.
- 8.** Au scris despre nedreptățile prin care au trecut mulți, având pe umeri povara propriilor provocări.
- 9.** Au greșit, dar au avut curajul să recunoască de fiecare dată când au făcut-o.
- 10.** Sunt 9 instituții de presă pe care noi, echipa Centrului pentru Jurnalism Independent, le urmărim, le susținem și le apreciem munca.

DIN SUMAR

AGORA, CU MÂNA PE PULSUL EVENIMENTELOR	5
CENTRUL DE INVESTIGAȚII JURNALISTICE DIN MOLDOVA, CU PROPRIA HARTĂ A CORUPȚIEI	9
MOLDOVA.ORG, UN START-UP DE PESTE 20 DE ANI	14
NEWSMAKER, DESCHIZĂTOR DE DRUMURI PENTRU NOI FORMATE MEDIA	18
OBSERVATORUL DE NORD DE LA SOROCA, ÎNVINGĂTOR AL CRIZELOR	22
RISE MOLDOVA, INVESTIGAȚIILE CARE NIMERESC ÎN ȚINTĂ	26
SP BĂLȚI, OFERTA ȘI MARFA REDACȚIEI – JURNALISM DE CALITATE	30
TV8, TRIBUNA OAMENILOR LIBERI	34
ZIARUL DE GARDĂ, DE 16 ANI SINGURUL SĂPTĂMÂNAL DE INVESTIGAȚII	39

AGORA, CU MÂNA PE PULSUL EVENTIMENTELOR

Dacă orașele Greciei Antice aveau renumitele *agora* – piețele publice unde se concentra viața civică, se dezbăteau problemele comunității și se luau decizii importante, de șase ani Republica Moldova o are pe-a sa, materializată într-o instituție media online care s-a impus prin știri la minut pe subiecte de ultimă oră, texte live din epicentre fierbinți, o diversitate de produse multimedia și un șir de evenimente care au adunat în timp mii de oameni.

Portalul Agora a fost lansat în februarie 2014, pe vremurile când fondatorii Unimedia – Dumitru Ciorici, Tudor Darie, Sergiu și Vasile Galușcă – și jurnalista Victoria Dumbravă considerau că publicului din Republica Moldova îi lipsește un portal de știri economice, cu informație despre și pentru comunitatea de afaceri. La scurt timp după ce proiectul a fost pus pe roate, echipa a înțeles că e nevoie de mai mult decât atât, mai ales într-o țară în care domeniul economic cuprinde un areal restrâns și, de cele mai multe ori, se intersectează inevitabil cu cel politic sau social.

„Generalişti” care au pornit de la Economie

„A fost cam în perioada în care a izbucnit subiectul cu furtul miliardului și n-aveai cum să relatezi despre acest furt fără să intri în detalii de ordin politic. Treptat am devenit generalişti, un site de știri cu două direcții de activitate: actualitatea, știrile care se dau rapid, și materiale de autor prin care încercăm să venim cu propria agendă, să impunem noi subiecte ce merită urmărite, discutate, analizate”, explică Victoria Dumbravă, redactora-șefă a portalului.

De altfel, dacă vrem să aflăm ce s-a mai întâmplat în țară în ultimele ore, Agora va fi, cu siguranță, printre primele opțiuni. Iar dacă vom merge în redacție, vom descoperi o echipă de oameni cu mâna pe pulsul evenimentelor, insistenți în a obține informații veridice și a le oferi cititorilor în timp util. Sunt o echipă de tineri entuziaști, nonconformiști, energici și neînfricați, care dau viață cu ușurință ideilor.

Așa au apărut în timp buletinele de sinteză cu cele mai importante noutăți ale zilei; „porțile de știri” expediate zilnic abonaților pe email; interviurile sau proiectele cu tentă umoristică realizate în diferite formate; podcastul „Bilet în Parlament”, proiectele „Nota de plată”, care abordează experiența antreprenorilor și companiilor de succes, și „Oameni ca tine” – o simbioză de video și text ce relatează istorii umane care inspiră.

Pe acoperiș, mai aproape de oameni

În iulie 2018, compania și-a propus să depășească limitele online-ului și a urcat pe... acoperiș – mai exact, acoperișul spațiului industrial Tracom, unde-și avea sediul pe atunci și unde a adunat laolaltă antreprenori, producători și

consumatori în primul eveniment de discuții și socializare „ROOFFLINE”, ajuns deja la a șasea ediție. „De rând cu offline-urile «ON&OFF the record» mai mici, care abordează probleme actuale și stârnesc dezbateri printre cei prezenți, prin astfel de evenimente ne propunem să venim mai aproape de oameni, să ajungem în comunitățile unde anumite probleme dor și, în același timp, să creăm propria comunitate Agora”, mărturisește Victoria Dumbravă.

Pe toate le reușesc cu o echipă mică, redacția numărând nici 10 persoane, dar anume ei sunt cheia succesului, potrivit jurnalistei, „oamenii implicați, pe de-o parte profesioniști, care știu să-și facă meseria, iar pe de altă parte uniți, care reușesc să formeze un tot întreg, să se înțeleagă, să se accepte, să se critice constructiv, să fie deschiși provocărilor, să lucreze peste program, să știe că au o misiune și s-o ducă la îndeplinire”.

Oamenii au făcut diferența

Tot oamenii au făcut diferența și în perioadele dificile, bunăoară prin 2016-2017, cu dificultăți financiare și întâzieri la plata salariilor. Nimeni nu a plecat, remarcă Victoria, demonstrând astfel „fidelitate și solidarizare”. Indiferent de greutatea, compania a reușit să se țină departe de „ispite”. „În cei șase ani nu am primit nicio ofertă din partea vreunui politician”, glumește Victoria. „Vreau să cred că le e și frică să vină cu vreo ofertă pentru că oricum ar fi în van”, adaugă ea.

Jurnalista remarcă totuși că amenințarea persistă zilnic și se manifestă prin „furtul angajaților”: „Cei care reușesc să-și creeze trusturi mari și să ofere salarii grase fură oamenii buni din domeniu. Mulți dintre ei au pretenții financi-

are foarte mari, pe care nu le putem satisface, pretenții generate de influența politicului în sectorul media”.

În cei șase ani de activitate, Agora a înregistrat peste 11 milioane de cititori unici, a publicat aproape 70.000 de știri și a adunat mii de oameni la cele 13 evenimente offline. Să fie acesta indicatorul succesului? E mai mult decât atât. „Cifrele ne încurajează, ne ajută, dar ceea ce ne motivează să continuăm este credibilitatea și încrederea publicului”, conchide jurnalista Agora.

“

Ceea ce ne motivează să continuăm este credibilitatea și încrederea publicului – mesajele în care oamenii ne cer ajutor; cele de mulțumire că am relatat din miezul evenimentelor; faptul că ne urmăresc, așteaptă să venim cu detalii, să abordăm lucrurile critic. Am simțit-o în special în momentele de criză: alegeri, proteste, schimbări de guverne. Când cu adevărat încep să fiarbă lucrurile, se simte puterea mass-media și a noastră nemijlocit”

**VICTORIA DUMBRAVĂ,
redactora-șefă a portalului**

Centrul de Investigații Jurnalistice

CENTRUL DE INVESTIGAȚII JURNALISTICE DIN MOLDOVA, CU PROPRIA HARTĂ A CORUPȚIEI

În 2003, câțiva jurnaliști plecau de la Agenția informațională de stat „Moldpres”. Erau decisi să facă jurnalism combativ, să scrie despre probleme, fără a fi influențați. Așa a apărut Centrul de Investigații Jurnalistice (CIJM) – prima echipă de jurnaliști de investigație din Republica Moldova.

Cornelia Cozonac, președinta și una dintre fondatoarele CIJM, își amintește cum, împreună cu jurnalista Dorina Osipov, au materializat această idee. „Pe atunci, despre jurnalismul de investigație nu se prea vorbea, iar în presă erau puține materiale cu elemente de investigație. Am învățat din mers. Am făcut multe investigații fără să avem resurse. Am inițiat

o experiență inedită pentru Moldova – investigațiile jurnalistice se publicau în aceeași zi în mai multe ziare naționale și regionale”, spune Cornelia Cozonac.

Atunci, această inițiativă a fost susținută de trei organizații media – Asociația Presei Independente, Asociația Presei Electronice și Comitetul pentru Libertatea Presei. Alte două organizații internaționale (National Endowment for Democracy și Open Society Institute, cu sediul la Londra) au acordat suport CIJM când nu era atât de cunoscut.

Primul onorariu, pentru mobilarea primului birou

Primul sediu al CIJM a fost într-un apartament mic din bulevardul Grigore Vieru. Pentru a-și crea condiții de lucru, jurnaliștii au adus ce aveau de acasă – frigider, veselă de bucătărie, scaune, iar din tehnica necesară profesiei, timp de mai mulți ani, au avut doar două computere, un dictafon și un xerox. „Primul onorariu a mers la mobilarea biroului. De altfel, onorariile pentru investigații ne-au salvat când nu aveam bani pentru chirie sau pentru alte cheltuieli neprevăzute”, precizează Cornelia Cozonac.

Pe parcurs echipa a adunat jurnaliști buni și a devenit una de temut pentru funcționarii și politicienii corupți. Timp de aproape 17 ani, Centrul de Investigații Jurnalistice continuă să

investigheze cazuri de corupție, abuzuri, încălcări ale drepturilor omului. Aici au crescut jurnaliști care au venit de pe băncile univerităților, alții cu experiență s-au reprofilat pe jurnalismul de investigație. Unii dintre cei care au făcut parte din echipa CIJM în prezent activează în alte grupuri de presă. „Ceea ce bucură este că niciun jurnalist care a lucrat în echipă cu noi nu a mers în presa de partid, cea controlată de oligarhi, unde nu se mai ține cont de deontologia profesională. La noi se întărește coloana vertebrală, pe care apoi nimeni nu o mai poate îndoia”, afirmă cu mândrie Cornelia Cozonac.

Investigații de răsunet

Printre investigațiile de răsunet ale CIJM este deconspirarea, în 2011, a unei rețele de abuzatori de copii în care erau implicate persoane de rang înalt, cu imunitate internațională. Urmare a anchetei, câțiva traficanți au ajuns după gratii în Moldova, iar alții doi – în închisorile din Grecia și Danemarca. O altă anchetă despre numărul mare de copii fără acte a generat unificarea sistemelor de înregistrare a nou-născuților și ale actelor de naștere. O anchetă despre persoanele aflate sub protecție umanitară, care nu puteau obține cetățenia Republicii Moldovei, a generat modificarea legislației și repunerea acestei categorii în drepturi. După un ciclu de investigații despre scheme frauduloase cu terenuri împădurite în mai multe suburbii ale Chișinăului oamenii au protestat și au impus autoritățile să instituie moratoriu pe alocarea terenurilor pentru construcții ușor demontabile. În 2011, în ancheta „Milioanele sindicatelor”, jurnaliștii de la CIJM arătau cum omul de afaceri Ilan Șor, pe atunci necunoscut publicului larg, cumpăra pe bani mărunți hotelurile sindicatelor și le pune în gaj la trei bănci pentru credite, mărimea cărora

depășea cu mult valoarea gajului, ceea ce mai târziu s-a constatat că erau credite neperformante, care au generat devalizarea băncilor.

Corupția cu propria sa hartă

De-a lungul anilor, asupra echipei CIJM s-au făcut numeroase presiuni cu scopul de a-i descuraja pe jurnaliști, să-i reducă la tăcere. Anchetele foarte bine documentate i-au ajutat să câștige toate cele 17 procese de judecată în care a fost acționat CIJM de-a lungul existenței sale. În alte 21 de procese CIJM a mers împotriva instituțiilor statului, pentru că acestea au îngăduit accesul la informațiile de interes public pe care jurnaliștii le-au solicitat în demersurile lor de documentare în anchetele la care lucrau. Unul dintre dosare, pierdut în instanțele din Moldova, a fost pus pe rol la CEDO.

De mai mulți ani, la Centrul de Investigații Jurnalistice telefoanele sună continuu, poștele

electronice sunt pline dede mesaje de la cetățeni și nu este zi să nu vină cineva la sediul organizației cu o plângere sau un caz de corupție, abuzuri admise de funcționari. De ce?

Unul dintre proiectele de succes ale CIJM este portalul Anticorupție.md, creat în 2012. Portalul a lansat în premieră pentru Republica Moldova „Harta Corupției”, o platformă interactivă pe care cetățenii pot sesiza abuzuri ale funcționarilor, fapte de corupție, încălcări ale drepturilor omului. Astfel, multe dintre sesizări stau la baza investigațiilor jurnalistice pe care le face echipa, câștigând astfel respectul cetățenilor în căutarea unei justiții, fie și neoficiale.

“

Am pornit și am rezistat, la început, datorită entuziasmului. Primele investigații le-am făcut fără să avem resurse. Apoi am înțeles că nu putem da înapoi. Erau mult prea multe subiecte de interes ce trebuiau investigate. Așa, în timp, ni s-a întărit coloana vertebrală, pe care nimeni nu o poate îndoia”,

CORNELIA COZONAC,
președinta Centrului de Investigații
Jurnalistice

MOLDOVA.ORG, UN START-UP DE PESTE 20 DE ANI

Într-o casă veche de pe strada Șciusev din Chișinău, într-o atmosferă ca... acasă, o mână de jurnaliste aștern istorii și însăilează reportaje. Că sunt ca acasă și asta le place am înțeles-o pășind și prin mica lor curte care dă în floare în primăvară. E atmosfera perfectă pentru a crea și pentru a-și aranja cu dibăcie, în liniște, casa virtuală – Moldova.org.

Despre Moldova.org unii din noi au auzit încă în 1997, doar că de atunci portalul s-a schimbat la față de mai multe ori. Se întâmpla acum 23 de ani când Vlad Spânu, pe atunci diplomat la Ambasada Republicii Moldova din Washington, a creat această pagină cu informații din și despre Moldova, doar în limba engleză. Au venit apoi alte echipe cu oameni care au crescut și au îngrijit portalul, la fel ca pe florile din curtea redacției.

Transformarea Moldova.org

O perioadă am știut despre Moldova.org că e un site care relatează în mare parte despre realitățile din regiunea transnistreană. Se întâmpla prin 2012, când site-ul a fost preluat de Oxana Greadcenco, care a copilărit în apropiere de așa-zisa graniță.

În 2016, a venit Ana Gherciu cu pasiunea ei pentru reportaje. Odată cu plecarea și stabilirea Oxanei Greadcenco în Olanda, Ana Gherciu a preluat o parte din responsabilitățile administrative.

„Cunoșteam despre Moldova.org, în mare parte, din știrile pe care le făcea Diana Preașca. Datorită acestor știri eram sigură că n-o să-mi fie rușine să lucrez aici. Am avut mână liberă să scriu reportaje. Așa ne-am sincronizat”, povestește Ana Gherciu, astăzi directoarea executivă a Asociației Sud-Est Junior, care gestionează portalul.

„Avem idei și căutăm oameni care să le susțină”

La fel ca mai toate redacțiile care vor să reziste, nici Moldova.org nu a ocolit calea granturilor. „Știam că asta era singura posibilitate să rămân aici și să am un salariu. Diferența e că, între timp, am crescut și avem o viziune despre ceea ce vrem să facem, unde vrem să ajungem. E vorba despre autocunoaștere. Nu mai împachetăm idei ca să le vindem donatorilor. Avem idei și căutăm oameni care să le susțină”, spune Ana Gherciu.

Acum, Moldova.org este cunoscută pentru reportajele pe care le produce, toate multimedia, împachetate elegant. Este o echipă diferită pentru că nu pune accent pe viteză, ci pe calitate. Ritmurile

echipei sunt aproape de cele ale unui jurnalism lent (*slow journalism* – din engleză). Publică pe zi 3-4 știri din care, dacă le vei citi peste trei ani, vei înțelege exact ce s-a întâmplat într-o anumită zi. La un reportaj multimedia se lucrează cam zece zile. Cum au ajuns la formula asta?

„Ne-am propus să fim utili cu resursele pe care le avem”

„Sunt zile când nu publicăm nimic. Trebuie să recunosc că în primele zile când nu publicam materiale pe site treceam prin stări isterice. Prioritățile sunt însă clare acum. Care e plus valoarea să faci jurnalism ca alte zeci de redacții? Ne-am propus să fim utili cu resursele pe care le avem. Cum putem concura cu alte echipe care au cinci oameni pe știri? Nu are sens și logică. Dacă îți pui aceste întrebări, răspunsurile despre cine ești și ce faci vin de la sine. Dacă vrei să fii în competiție cu alte redacții, luptă pe conținut și calitate, nu pe viteză. Moldova.org este

un start-up de 20 de ani, în continuă schimbare. Ceea ce facem acum, nu se întâmpla la început”, argumentează Ana Gherciu.

Echipa a deschis poarta – și cea de pe Șciusev, dar și pe care virtuală – oamenilor care citesc portalul și îi urmăresc activitatea. Sunt tineri adulți, femei și bărbați, jumătate din diasporă. Cel puțin asta arată un studiu pe care l-au făcut jurnalistele. În mica curte au dat petreceri, iar pe Facebook își dau întâlniri în fiecare zi pe grupul „Prietenii Moldova.org”.

„Vrem sinceritate și deschidere. Ne place să vorbim cu acești oameni de parcă chiar ne-am cunoaște cu ei. E familia noastră mare”, spune Ana Gherciu, după ce le urează drum bun celor două colege care tocmai au ieșit pe ușă ca să aducă noi istorii, bune pentru reportaje.

“

Astăzi, redacția noastră există pentru a povesti în continuu despre ceea ce alte redacții nu au timp, despre oameni «simpli» cum se zice în jargonul mediatic, de parcă cineva ar fi doar un «om simplu», despre cei discriminați, despre cei talentați, dar în umbră, despre viziuni, despre soluții, despre vârstele prin care trecem și despre multe altele. Am rezistat ca să facem asta. Dar nu am fi rezistat fără susținerea donatorilor și aprecierea celor despre și pentru care am scris”,

**ANA GHERCIU,
directoare executivă, Moldova.org**

NewsMaker

NEWSMAKER, DESCHIZĂTOR DE DRUMURI PENTRU NOI FORMATE MEDIA

„Nu există lift pentru succes, trebuie s-o iei pe scări”, spune un autor necunoscut. Cu siguranță, acest adevăr este valabil și în cazul portalului NewsMaker, care, pentru a atinge performanțe, a luat-o pe scări. Pe unde mai repede, pe unde mai lent, pe unde cu obstacole, pe unde cu amenințări, dar important este că nu s-a oprit niciodată din drumul pe care și l-a croit de la bun început.

Istoria NewsMaker, devenită între timp una dintre cele mai cunoscute instituții media de limbă rusă din Moldova, a început pe 1 august 2014. O parte din redacția ziarului Kommersant Moldova, care își încetase activitatea, a decis să înfrunte provocările meseriei și să înceapă să scrie o nouă pagină în domeniul media. La piatra de temelie pusă atunci s-au adăugat cu timpul multe alte pietre, care au ajutat portalul NewsMaker să-și clădească o reputație solidă pe piața mass-media din Republica Moldova.

Fără salarii timp de cinci luni, dar împreună

Timpurile au pus la încercare echipa NewsMaker în repetate rânduri, pentru a-i verifica trăinicia. Dar așa cum ceea ce nu te distruge, te face mai puternic, ea a rezistat și a ieșit învingătoare din aceste lupte. „În istoria de șase ani a NewsMaker-ului au existat diferite etape de dezvoltare. Au fost perioade când jurnaliștii nu și-au ridicat salariile timp de cinci luni. Chiar și așa, nimeni nu a plecat. Oamenii continuau să vină la muncă, pentru că NewsMaker reprezenta pentru ei instituția media unde voiau să facă jurnalism. Asta ne-a făcut și mai puternici”, spune redactora-șefă a NewsMaker, Galina Vasilieva.

Pe parcursul activității sale, redacția NewsMaker a devenit de multe ori deschizătoare de drumuri pentru noi formate media. Astfel, au apărut longread-urile formate în Tilda, diverse jocuri pentru a atrage atenția cititorilor, precum și primele podcasturi în Moldova. E drept că între timp piața podcasturilor a mai evoluat, a apărut o concurență sănătoasă în domeniu, însă trebuie să-i dăm Cezarului ce-i a Cezarului – NewsMaker a fost primul care a crezut în viitorul acestui nou tip de format media în Moldova și nu a dat greș.

Cifrele NewsMaker

În ultima perioadă, portalul se bucură de o audiență de peste 500.000 de cititori pe lună și de o echipă la care multe redacții media on-line ar putea doar să viseze. Aceasta numără peste 20 de persoane, care realizează în jur de 1.500 de materiale jurnalistice pe lună în diferite formate, de ceva timp și în limba română.

„Zilnic, NewsMaker relatează nu doar despre ceea ce s-a întâmplat, dar explică din ce motive au fost

luate anumite decizii, au avut loc anumite evenimente, cui convin ele. Avem materiale analitice, știri ample, precum și longread-uri. Asta ne deosebește de alte portaluri media de pe piața din Moldova”, spune Galina Vasilieva.

Ea recunoaște că NewsMaker este o instituție de presă întreținută din granturi, pentru că, deocamdată, în Republica Moldova o media independentă nu are șanse mari de existență fără susținere din afară. „NewsMaker nu este o excepție în acest sens. Încercăm să dezvoltăm partea de publicitate și să obținem venituri adiționale, însă modul în care este distribuită piața mass-media și cea de publicitate în Republica Moldova nu ne permite să ne dezvoltăm prea mult în această direcție”, afirmă jurnalista.

„Am prefera ca NewsMaker să-și înceteze existența, decât să devină o instituție angajată politic”

NewsMaker este o instituție media de limbă rusă independentă, care s-a ferit să facă parteneriate cu politicieni sau oameni de afaceri. „Jurnaliștii de limbă rusă înțeleg că aici, la NewsMaker, pot face jurnalism de calitate, aici le este respectat dreptul la exprimare și la libera opinie”, spune redactora-șefă.

În cei șase ani de activitate, redacția a rezistat presiunilor, criticilor, interceptărilor și chiar amenințărilor. „Dacă am fi puși în fața unei alegeri, am prefera ca NewsMaker să-și înceteze existența, decât să devină o instituție media angajată politic”, spune Galina Vasileva, fiind convinsă că NewsMaker va rămâne și în continuare independentă de orice influențe politice sau pecuniare.

Pe parcursul istoriei sale, NewsMaker a adunat în jurul său jurnaliști de valoare pentru care respectarea principiilor deontologice ale meseriei nu sunt cuvinte goale. Nu în zadar sunt criticați și de cei de stânga, și de cei de dreapta. Echipele NewsMaker este pregătite să continue să-și scrie istoria, folosind „hârtie, cerneală și peniță” de cea mai bună calitate.

“

Am rezistat pentru că ne pasă de cetățenii care nu sunt indiferenți față de ceea ce se întâmplă în Moldova. Nu sunt indiferenți că în închisorile din Moldova există tortură, nu sunt indiferenți atunci când cineva este discriminat pentru că este diferit, nu sunt indiferenți atunci când politicienii manipulează chestiunile legate de identitatea națională și atâta diferite părți ale societății una împotriva alteia. Rezistăm pentru cei care doresc să afle adevărul. Oamenilor le pasă, iar asta ne mobilizează să ne continuăm munca”,

GALINA VASILIEVA,
redactoră-șefă, NewsMaker

OBSERVATORUL DE NORD DE LA SOROCA, ÎNVIŢĂTOR AL CRIZELOR

În 1998, la Soroca, în plină criză economică, pe bani împrumutați de la prieteni și de la socrul său, Victor Cobăsneanu fonda și lansa Observatorul de Nord. Era primul ziar independent din raion. „Am reușit să ne impunem pe piața media pentru că nu exista pe atunci alt ziar independent în tot județul Soroca. Restul publicațiilor erau succesoarele ziarelor raionale. Noi am început de la zero, doar cu pixul și foia, nici calculator nu aveam”, își amintește Victor Cobăsneanu, astăzi redactor-șef al săptămânalului.

„Unul se abona pe grâu, altul pe ovăz”

Atunci, în 1998, puțini aveau bani în buzunar chiar și pentru un ziar. „În primii ani când nu aveam bani, făceam abonare în schimbul producției agricole sau industriale pe care apoi o vindeam sau o schimbam pentru a achita serviciile tipografiei. Atunci erau multe gospodării țărănești. Unul se abona pe grâu, altul pe ovăz”, povestește jurnalistul.

Era o perioadă de disperare pentru mulți. Oamenii sperau să supraviețuiască, refuzând, uneori, și ziarele oferite gratuit. „Îmi amintesc că pe 8 martie 1999 ofeream doamnelor ziarul pe gratis. Multe refuzau să-l ia și spuneau: «Nu am nevoie de gazete, acum am nevoie să mă-nânc, ia-ți gazetu'»”, își amintește jurnalistul.

Primul sediul al ziarului s-a aflat în clădirea unei școli. În acea perioadă electricitatea adesea era deconectată, iar angajații erau nevoiți să lucreze noaptea, la calculatoare vechi.

Tot atunci, la început, tirajul ziarului ajungea la doar 200 de exemplare și doar după lansarea reformei teritorial-administrative (trecerea de la raioane în județe) a ajuns în doi-trei ani până la 8.000 de exemplare.

Poșta alternativă

Nici pe timp de pandemie, când în Soroca, la fel ca peste tot, au fost impuse restricții, ziarul nu și-a oprit activitatea. Echipa săptămânalului a reușit să ducă publicațiile la casele oamenilor. Victor Cobășneanu personal a adus ziarele din Chișinău cu automobilul, obținând permisiunea de la autorități să se deplaseze. „În timp de 21 de ani nu s-a întâmplat vreodată ca

Observatorul de Nord să nu apară. Nici măcar în 1999, când o ninsoare puternică a pus stâlpii la pământ”, a menționat el.

Redacția uneori apelează la serviciile „poștei alternative” din oraș, adică la vânzătorii ambulanti, care vând ziarele în stradă. Victor Cobășneanu își amintește când o vânzătoare, pe lângă numerele noi ale Observatorului de Nord, a luat și ziare mai vechi. Când s-a întors în redacție a spus că avut probleme pentru că ziarele „cele galbene s-au vândut mai greu”, dar totuși a reușit să le vândă. De altfel, vânzătoarea avea o metodă mai specială de a vinde ziare. „Ea venea în redacție și întreba despre cel mai interesant subiect din numărul publicat. Eu îi spuneam, de exemplu, că e o crimă în satul cutare. Ea ieșea în stradă și începea să strige: «Detalii despre omorul din satul cutare, aflați acum!»”, spune jurnalistul. În plus, mai sunt și oameni care duc ziarele la porțile cititorilor la un preț mai avantajos decât cel oferit de Poșta Moldovei.

Horoscopul în limba rusă, pentru cititorii din Oclanda

Timp de 17 ani ziarul a fost publicat și în română, și în rusă. Trei ani în urmă, redacția a renunțat la editarea ziarului în limba rusă din motive financiare. Un lider dintr-un sat de vorbitori de limba rusă, aflând decizia redacției, i-a spus lui Victor Cobășneanu că este gata să aboneze 200 -300 de oameni, dar să fie publicat cel puțin horoscopul în limba rusă. „Acum în Observatorul de Nord apare horoscopul în limba rusă anume pentru cititorii din satul Oclanda, unde majoritatea sunt vorbitori de rusă. Pe lângă asta, ei încercă să citească celelalte materiale și în limba română”, a menționat fondatorul publicației.

De-a lungul anilor, și Observatorul de Nord ca multe alte instituții de presă, s-a adaptat și a creat formate noi, ca să fie mai aproape de comunitate. Astăzi, Observatorul de Nord nu înseamnă doar ziar, ci și un studio unde produc emisiuni pe Internet.

“

Întotdeauna ne-a fost greu, de multe ori și din punct de vedere moral. Suntem ca un os în gâtul administrației publice locale. Mai bine nu mănânc decât să îndeplinesc comenzile cuiva. Pentru independența noastră, așa vom continua”,

**VICTOR COBĂȘNEANU,
fondator, Observatorul de Nord**

RISE MOLDOVA, INVESTIGAȚIILE CARE NIMERESC ÎN ȚINTĂ

Ați văzut funcționari sau demnitari șușotind-se pe holurile instituțiilor de stat despre subiecte investigate de jurnaliști? Ar putea să se refere la anchetele RISE Moldova care, așa cum ne-am obișnuit, apar rar, dar nimeresc în țintă aproape de fiecare dată.

Bani murdari, averi nedeclarate, droguri, trafic de influență, interceptări ilegale sunt câteva dintre subiectele predilecte pentru o mână de jurnaliști de investigație, care și-au propus să deconspire scheme frauduloase în care sunt implicați politicieni și funcționari sau demnitari de rang înalt din Republica Moldova.

În doar câțiva ani, redacția RISE Moldova și-a făcut reputația unei instituții care nu crede în lacrimile politicienilor, ci în buchea adevărului și a dreptății.

Și cum totul pornește de la o idee, inspirația pentru o nouă echipă care să facă investigații la Chișinău a apărut încă în 2013, în timpul conferinței globale a jurnaliștilor de investigație de la Rio de Janeiro, Brazilia.

Scheme, dincolo de frontieră

„Discutam cu colegii de la RISE Project România, cu care abia începusem să colaborez. Ideea era să documentăm cazurile de corupție și spălare de bani dincolo de frontieră. Subiectele transfrontaliere sunt mai ușor de investigat când colaborezi cu jurnaliști din străinătate”, își amintește Iurie Sanduța, unul dintre fondatorii RISE Moldova.

În timp, această formulă a dat roade. Dovadă sunt mai multe investigații de rezonanță. Bunăoară la investigația „Paradisul oligarhului”, s-a colaborat cu jurnaliști din Elveția, Germania, dar și din alte țări.

Întors din Brazilia, Iurie Sanduța împreună cu jurnaliștii Ion Preașca, Nicolae Cușchevici și Paul Radu, în calitate de reprezentat al RISE Project România, înregistrează la Ministerul Justiției – „Asociația Reporteri de Investigație și Securitate Editorială din Moldova – RISE Moldova”.

Lansare cu ecou

Lansarea oficială a RISE Moldova a avut loc în 2014 și, așa cum îi stă bine unui centru de investigații, despre noua instituție media pe piața din Republica Moldova s-a aflat odată cu publicarea unei anchete care a făcut ecouri. Echipa a publicat o investigație care anunța demascarea celei mai mari operațiuni de **spălare de bani din Europa de Est, prin care organizații criminale și politicieni din Rusia au transferat 20 de miliarde de dolari**. Ulterior, procesul era „legalizat” de către judecători din Republica Moldova, iar banii spălați erau răspândiți în întreaga Europă.

„În timp ce înregistram asociația lucrăm deja la «Spălătoria rusească». La acest material am lucrat cu jurnaliști din opt țări. După publicarea anchetei, mai multe persoane de la diferite ambasade, organizații internaționale ne-au contactat și ne-au încurajat să continuăm și, de asemenea, și-au exprimat interesul pentru a ne susține activitatea”, spune Iurie Sanduța.

În (de)serviciul instituțiilor de stat

Așa a început o altă etapă și anume că, pe lângă anchete, documentare jurnalistică amplă, fact-checking, echipa RISE Moldova a mai trebuit să deprindă și scrierea de proiecte, pentru a-și putea asigura existența.

În șase ani, reporterii RISE Moldova au cules nu doar lauri, ci au fost supuși amenințărilor, au fost urmăriți și hărțuiți. Culmea ironiei, în toți acești ani redacția s-a aflat în coasta luxosului sediu al

Partidului Democrat care până nu demult controla aproape tot ce mișca în instituțiile de stat.

Pe de altă parte, după publicarea multor anchete marca RISE, procurorii s-au văzut nevoiți să pornească dosare penale, iar șefii de instituții să pornească anchete de serviciu.

„Noi încercăm în primul rând să ne facem munca corect, ne conducem după principiul că orice informație înainte de publicare trebuie să fie verificată. De asemenea, ceea ce știm noi despre fact-checking și investigații împărtășim cu alții, inclusiv cu jurnaliștii din afara Moldovei, și participăm la conferințele mari ca să fim la curent cu ultimele instrumente de investigație”, a conchis Iurie Sanduța.

“

Intervenim acolo unde, de exemplu, nu vor să o facă procurorii sau polițiștii. Investigăm corupția care ne afectează pe toți, direct sau indirect. Câțiva oameni corupți pot băga în sărăcie un sat, un oraș sau o țară, iar noi jurnaliștii de investigație încercăm să aflăm și să scoatem la lumină ce ascund ei, ce au furat și ce ar vrea să fure. Așa am ajuns să descoperim «spălătorii» mari de bani, vilele unor politicieni ascunse în străinătate, oameni săraci care mergeau pe front pentru bani, călătorii și vacanțe de lux ale unor demnitari, pe banii unor afaceriști corupți”

**IURIE SANDUȚA,
cofondator RISE Moldova**

SP BĂLȚI, OFERTA ȘI MARFA REDACȚIEI – JURNALISM DE CALITATE

La începutul acestui an, SP Bălți (Спрос и Предложение, Бельцы – Cerere și Ofertă, Bălți – trad. din rusă) anunța că, după 26 de ani, renunță la versiunea tipărită a publicației și că își va concentra eforturile pentru a dezvolta în continuare versiunea online a publicației.

Decizia i-a întristat pe mulți locuitori ai orașului Bălți care s-au obișnuit să citească acest ziar local. Unii, spune Veaceslav Perunov, directorul SP, au plâns, pentru că publicația devenise parte a vieții lor.

„Foarte mulți locuitori ai orașului Bălți ne spun că nu pot să-și imagineze orașul fără ziarul nostru, iar când am renunțat la versiunea tipărită au venit foarte multe reproșuri din partea oamenilor în vârstă. Spuneau că i-am trădat, că i-am lăsat fără informație. Telefonul suna în fiecare zi. Unii plângeau, alții veneau cu amenințări și ne anunțau că se vor plânge autorităților de la Chișinău, că nu avem dreptul să facem acest lucru. Îi înțelegem, pentru că SP nu a fost pur și simplu un ziar, noi organizam și evenimente mari. Făceam viața orașului colorată și diversă”, susține Veaceslav Perunov, care a fondat ziarul încă în 1994, alături de Lev Șvartman și Veaceslav Voina, ambii stabiliți, între timp, peste hotare.

De la comercial, la jurnalism de calitate

Ziarul a fost conceput drept unul comercial în care erau publicate doar anunțuri de publicitate. Odată cu apariția Maklerului, veniturile companiei s-au redus și redacția a fost nevoită să aleagă o altă cale de dezvoltare. „La început a fost foarte greu, aveam pierderi, dar încet-încet am ajuns la normalitate și o perioadă destul de lungă am avut venit și am fost autosuficienți. Cel mai mare tiraj l-am înregistrat în 1996 -13.000 de exemplare. Ulterior, s-a redus”, ne-a povestit Veaceslav Perunov.

Odată cu dezvoltarea internetului, jurnaliștii și-au creat un site. Bani pentru idei au venit din granturi. Directorul instituției susține că, în acea perioadă, site-ul a fost creat pentru că... și alții făceau la fel. „Când l-am lansat nu ne gândeam să facem bani cu ajutorul lui. Între timp, Internetul creștea, iar afacerea pe hârtie murea. Așa am început să dezvoltăm portalul care a devenit platforma noastră principală”, a spus directorul SP.

Administrația comunistă a plecat, SP a rămas

De fapt, redacția a fost de mai multe ori la un pas de a renunța la versiunea tipărită a publicației. „Cred că aproximativ 15 ani în urmă am început să apelăm la donatori. În 2016 am avut

o situație critică. Și atunci ne-au ajutat donatorii să ne menținem cel puțin un an ca să prindem din nou la puteri. De câteva ori am rămas fără bani, înregistrând datorii. Atunci credeam că vom închide ziarul, dar am trecut și peste asta”, a adăugat Veaceslav Perunov.

De-a lungul anilor, publicația a reușit să rămână independentă față de puterea locală și centrală, susține directorul SP. Potrivit lui, actuala administrația publică locală este mai receptivă la criticile care apar în materiale în comparație cu administrația comunistă, care a condus anterior orașul.

Tot administrația comunistă i-a acționat în judecată de mai multe, cerându-le despăgubiri de 3 milioane de lei. „A fost foarte greu pe timpul administrației comuniste. Noi o criticam, iar ea încerca să ne elimine. Ei între timp au plecat, iar noi am rămas să ne facem munca în continuare”, a subliniat Veaceslav Perunov.

Oferta SP

Jurnalistul recunoaște că nu a avut frică față de autorități și asta pentru că „nu avea ce pierde”. „Dacă nu ne-am fi descurcat cu ziarul, l-am fi

închis și ne-am fi apucat de altceva. Dar nicio dată nu am fi făcut compromisuri cu puterea centrală sau locală”, a menționat el.

SP înseamnă astăzi și o echipă bună de jurnaliști la Bălți. Mai în glumă, mai în serios, directorul susține că poate pleca pentru o perioadă, fiind sigur că activitatea ziarului va rămâne pe mâini bune. „Bineînțeles, e foarte greu să aduni o echipă perfectă. Nu e totul în roz. Unii pleacă din cauza sărăciei, alții migrează. E o problemă comună pentru toate instituțiile media”, a mai spus Veaceslav Perunov.

Dacă e să ne uităm în urmă și dacă SP ar fi rămas doar la conceptul de ziar comercial, mulți ar fi uitat demult despre această publicație. Valorile redacției s-au schimbat în timp, oferta sau marfa redacției fiind informația actuală, veridică, de calitate.

“

Vrem să furnizăm informație corectă și calitativă cetățenilor, iată de ce am depus eforturi în toți acești ani. Acest scop prevalează asupra dorinței de a câștiga bani. Dacă am fi făcut ziarul doar pentru venit, demult l-am fi închis”,

**VEACESLAV PERUNOV,
director SP**

TV8, TRIBUNA OAMENILOR LIBERI

În 2017, când organizațiile neguvernamentale de media semnalau de ceva timp că piața media din Republica Moldova este monopolizată și controlată de politicieni, un grup de jurnaliști au făcut următorul anunț – cetățenii moldoveni vor putea urmări un nou post de televiziune, TV8. În acel an, mulți făceau pariuri în încercarea de a anticipa cât va rezista noua televiziune, în condițiile în care piața publicității era controlată, iar celelalte câteva posturi neafiliate politic rezistau cu greu.

Cum a pornit însă TV8? Chiril Lucinschi, pe atunci deputat PLDM, proprietarul postului TV7, a cedat licența unui grup de jurnaliști, care s-au reunit în Asociația Obștească „Media Alternativa”, condusă de Natalia Morari.

În căutarea răspunsurilor, pe urmele miliardului furat

„A fost complicat să facem față afirmațiilor și acuzațiilor potrivit cărora în spatele noului post s-ar afla fostul deputat, căruia la acea vreme i s-au început probleme penale. În timp, societatea s-a putut convinge de faptul că politicianul, care între timp nu mai e politician, nu a influențat în niciun fel politica editorială a postului nostru”, spune Mariana Rață, una dintre fondatoarele TV8, astăzi șefa Departamentului Știri și una dintre fețele televiziunii, moderatoarea emisiunii „Cutia Neagră”.

O televiziune înseamnă bugete mari, pe care „Media Alternativa” le-a obținut la început din granturi străine – în proporție de 85%, procentaj pe care echipa a încercat să-l reducă treptat pentru a compensa din contul publicității.

Au venit în schimb cu produse noi pe piața media, au oferit tribună reprezentanților societății civile, lăsându-i să modereze în premieră propriile emisiuni, au realizat talk-show-uri de au-

tor, au urmărit parcursul miliardului furat din sistemul bancar al Republicii Moldova, au pus întrebări pertinente și incomode, multe rămase fără răspunsuri.

„Cutremurele” TV8

„Am devenit incomozi prin emisiunile și produsele noastre, așa că presiunile nu au întârziat. Am fost bruițați nu o dată. Oamenilor de afaceri, deși în discuțiile private ne spuneau că le place ceea ce facem, le era frică să plaseze publicitate la noi. Erau amenințați la rândul lor”, afirmă Mariana Rață.

În cei trei ani de la lansare, echipa TV8, care a cutremurat constant clasa politică, a trecut și prin propriile cutremure. A avut perioade grele și... foarte grele. În vara anului 2018, postul de televiziune a anunțat că nu mai poate plăti salarii și că televiziunea riscă să se închidă. Atunci au apelat la ajutorul oamenilor de rând.

„Am deschis cont pe Patreon și am îndemnat oamenii să ne susțină. Am început să le explicăm celor care ne urmăresc faptul că produsele

media de calitate costă, la fel ca oricare produs pentru care trebuie să plătească. Atunci când riscam să ne închidem, am avut situații absolut emoționante. Au venit pensionari și ne-au adus întreaga pensie pentru o lună. De dragul acestor oameni am înțeles că trebuie să depunem tot efortul pentru a merge mai departe”, recunoaște Mariana Rață.

„Au rămas fideli postului și standardelor etice chiar și în perioadele de criză”

Cea mai mare valoare a celor de la TV8, așa cum spun chiar ei, este echipa. Acum sunt vreo 80 de oameni la număr. „Mulți au rămas fideli postului și standardelor etice chiar și în perioadele de criză. Au apărut între timp alte televiziuni controlate de politicieni cu care, deși nu am putut concura din punct de vedere al salariilor, reporterii noștri au continuat să poarte microfoanele TV8 fără vreo ezitare”, susține moderatoarea emisiunii „Cutia Neagră”.

TV8-ul poate fi găsit nu doar butonând telecomanda sau pe online unde cifrele sunt în continuă creștere, site-ul tv8.md ajungând în topul surselor de informare, ci și pe rețelele de

socializare. Televiziunea și-a adaptat conținutul video pentru Facebook, se face tot mai auzit pe Instagram și face primii pași pe Tik Tok. „Tik Tok-ul este o platformă criticată și e adevărat că publicul nostru țintă nu se află acolo. Sunt copii de 12-15 ani. Totuși, ne-am propus să-i obișnuim cu numele nostru, pentru că atunci când vor crește, să nu le fim străini”, explică șefa Departamentului Știri.

Fie pe rețelele de socializare, fie la televizor sau pe site, multe dintre emisiunile și produsele TV8 par să fie lustruite cu grijă. Puțini cunosc însă că această muncă se face în condiții departe de a fi moderne, în studiouri învechite, în ofiicii strâmte pentru redacție... Sau, cum le place chiar lor să glumească – TV8 pare să fie o mașină luxoasă, dar în realitate merge cu piesele unui automobil vechi de câteva decenii.

“

TV8 a apărut dintr-o sete și necesitate acută de a avea un spațiu mai mare de libertate și adevăr, atunci când guvernarea atenta cel mai mult la aceste valori. Ne-am definit ca televiziunea oamenilor liberi, pentru că societate are cel mai mult nevoie de oameni informați, demni și fără frică. Aceasta este principala misiune a TV8, să încurajeze oamenii să fie liberi!”

MARIANA RAȚĂ,
cofondatoare, „Media Alternativa”

ZIARUL DE GARDĂ, DE 16 ANI SINGURUL SĂPTĂMÂNAL DE INVESTIGAȚII

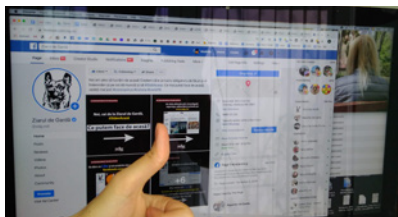
Dacă este zi de joi, asta ar putea însemna titluri promițătoare care să vă grăbească pasul spre cel mai apropiat chioșc pentru a cere cel mai recent număr al Ziarului de Gardă. De aproape 16 ani, a rămas singurul săptămânal de investigații, devenind o școală a demnității pentru generațiile de reporteri care au crescut profesional acolo și o școală a integrității pentru cititori.

Acte de corupție comise de demnitari și funcționari scoase la iveală cu nemiluita; sărăcie și neajunsuri descrise ani în șir cu empatie; drepturi încălcate de cei care poartă epoleți divulgate cu mult curaj; dar și istorii

scrise cu căldură, care inspiră – istorii ale unor oameni care au luptat cu sistemele autoritare și corupte și care s-au rupt de ele, oameni care s-au afirmat, mulți însă nu aici... ci departe de casă. Asta înseamnă ZdG dacă ar trebui să faci un exercițiu și să-i dai definiția în doar câteva rânduri.

Comunitatea ZdG, iubitoare de libertate

Apărut în 2004 datorită prieteniei dintre jurnalistele Alina Radu și Aneta Grosu, Ziarul de Gardă a fost crescut de oameni care nu au făcut compromisuri. Ambele au început să facă jurnalism încă în perioada sovietică și au schimbat împreună redacția, rând pe rând, în încercarea de a-și face munca liber și independent.

„În momentul în care am creat Ziarul de Gardă, am înțeles că nu mai vrem să revenim la sisteme totalitare, la politici editoriale dictate de politicieni și lideri de partide. Odată cu apariția Ziarului de Gardă am simțit gustul adevărat al libertății. La început a fost o încăpățănare oarecum pozitivă – până atunci nu mai existase un săptămânal de investigații, mai ales condus de femei. Am simțit și o frică, cea de a nu reuși. În scurt timp, în jurul nostru a apărut o comunitate iubitoare de libertate”, spune Alina Radu, directoarea Ziarului de Gardă.

Astfel, cu fiecare număr, lună de lună, an de an, Ziarul de Gardă a adunat în jurul său o comunitate tot mai mare.

Lecția primului an

„Au fost multe momente dificile. Nu am putut abandona însă acești oameni. Am depus eforturi pentru comunitatea de cititori ale cărei valori erau compatibile cu valorile noastre, dar și pentru tinerii reporteri care aduceau multă energie și optimism în redacție”, adaugă Alina Radu.

Ziarul a pornit datorită unui grant obținut de la Guvernul României. „Lecția pe care am învățat-o chiar în primul an e că nu te poți baza pe un singur donator. Am găsit însă treptat o comunitate de donatori care funcționează după principii clare și au la bază libertatea presei și libertatea de exprimare, respectă și promovează drepturile omului și integritatea, o comunitate de donatori care susțin valorile noastre. Ei reprezintă țări precum SUA, Canada, Olanda, Cehia, Maria Britanie etc. Totuși, ca să fie clar, grantul nu este un cadou pe care cineva ni-l oferă. Noi prestăm un serviciu public, iar donatorii participă la acest act de rând cu noi. Cheltuirea fiecărui ban este verificată foarte minuțios”, explică directoarea ZdG.

Ce înseamnă ZdG astăzi?

În 2004, Ziarul de Gardă însemna doar un... ziar de limbă română. Astăzi, acest nume înseamnă și o versiune în limba rusă și engleză a ziarului, un site foarte cunoscut care oferă nu doar investigații scrise sau în format video, ci și știri

la oră. Ziarul de Gardă a adunat în timp și o comunitate mare pe rețelele de socializare, platforme pentru care echipa și-a ajustat o parte din produse.

„Acum 16 ani am pornit la drum cu un ziar tipărit. Ceva mai târziu am deschis și un site pe care publicam o dată pe săptămână articolele din ziar. Treptat am înțeles că nu poți publica doar o dată pe săptămână. Cu timpul nu a mai fost suficient să publicăm nici măcar o dată pe zi. Așa am început să dăm materiale la oră, iar apoi și mai des de atât. Tot în timp, au apărut în viețile noastre rețelele de socializare și am învățat să fim în pas cu modernitatea. Acum oferim produse pentru toate tipurile de audiență și e evident că nu ne vom opri la asta”, afirmă Alina Radu.

Da, Ziarul de Gardă este în pas cu tendințele dictate de aceste vremuri. Totuși, în timp ce de peste tot în lume vin vești că se închid versiunile tipărite ale unor ziare cunoscute, la Chișinău, versiunea tipărită a Ziarului de Gardă devine tot mai atractivă.

Numărul de abonați a crescut semnificativ în 2020. „Am ajuns la 10.000 de abonamente, cifră-record pentru ZdG. Pentru acești oameni, obișnuiți de-a lungul anilor să citească ziare, facem în continuare versiunea tipărită. Abonamentul e un fel de contract pe care îl avem cu ei și asta ne obligă să depunem eforturi și să credem că nu vom lua decizia de a nu mai tipări ziarul”, speră directoarea ZdG.

“

În 16 ani, au fost multe momente dificile. Nu am putut însă abandona oamenii adunați în jurul nostru, o comunitate iubitoare de libertate. Am depus eforturi pentru cititorii noștri, ale căror valori sunt compatibile cu valorile noastre”

**ALINA RADU,
directoarea ZdG**

CJI 2020

Centrul pentru Jurnalism Independent

Str. Șciusev 53, Chișinău, MD-2012

Tel. : (022) 234 236, 213 652

Web – www.media-azi.md, www.scoaladejurnalism.md,
www.moldova-azi.md, www.mediacritica.md